СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 1. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 2. січня 1931. VOL. XXXIX. No. 1. Jersey City, N. J., Friday, January 2, 1931. THREE CENTS.

ПО ТРАДИЦІЇ РІЗДВЯНА КОЛЯДА - РІДНІЙ ШКОЛІ

КОНСОЛІДАЦІЯ СХІДНИХ ЗАЛІЗНИЦЬ ДОПОМОЖЕ БЕЗРОБІТТЮ

ВАШИНГТОН. — Вже прийшло до порозуміння в справі консолідації східних залізниць. Погодилися на 4 групи: Ню Йорк Сентрал, Пенсилвенія, Болтімор-Огайо і Чесепік-Огайо. Консолідацію має ще затвердити „Ди Інтерстейт Комерс Комішен".

Президент Гувер привязує до цеї консолідації велику вагу, бо вона усуне, на його думку, злишну конкуренцію і допоможе безробіттю.

МІСТ ЗА $180,000,000.

ВАШИНГТОН. — Як тільки рознеслася чутка, що прийшло до згоди між східними залізницями, „Норт Ривер Брідж Компані" відновила своє подання в справі будови моста на Гудсоні. Міст цей мав би лучити Менгеттен (57 улиця) з Ню Джерзи і був би великою полекшею для тих залізничих компаній, які не мають безпосереднього доступу до Менгеттен.

Досі важко було дістати дозвіл на ту будову з причини конкуренції з боку інших залізничих компаній, а тепер цеї перешкоди вже нема.

Кошти будови цього моста виноситимуть коло $180,000,000.

ЩЕ ОДИН ТУНЕЛЬ ПІД ГУДСОНОМ.

НЮ ЙОРК. — З департаменту війни прийшов дозвіл на будову підземного тунелю під „Іст Рівер", між 38 улицею в Менгеттен і Борден Еленю в Квинс.

Тунель коштуватиме $50,000,000. Буде призначений для автомобілів і возів.

З ФОТОГРАФІЇ ПІЗНАТИ КУЛЯСТІСТЬ ЗЕМЛІ.

КЛІВЛЕНД. — На нарадах „Амерікен Асосієйшен фор ди Адвенсмент оф Саєнс" показувано фотографії, зняті з літака на просторі яких 300 миль, на котрих можна було завважити навіть на такім малім просторі кулястість нашої землі.

ПОЗИВАЮТЬ ДО СУДУ БАНКОВИХ ДИРЕКТОРІВ.

НЮ ЙОРК. — Абрагам А. Солинс вніс позов проти директорів і урядовців „Бенк оф Юнайтед Стейтс", домагаючися в імени своїм і інших пошкодованих відшкодовання в сумі $50,000,000.

Позиваючий закидує пізваним недбалість у веденню банкових справ, а разом з тим і ошуство. Він каже, що директори добре знали маєтковий стан банку, а мимо лихого його стану побирали величезні платні й інші додатки за ріжні бизнесові трансакції. Позиваючий каже далі, що в часі, коли банк стояв уже над банкроцтвом, директори й урядовці повели кампанію за новими депозиторами і дістали їх около 50,000, забрали їх гроші й далі розтрачували.

ГРАЮТЬ ПО КЛЮБАХ.

НЮ ЙОРК. — Заповідають, що возьмуться тепер до політичних клюбів, бо там менше політикують, а більше грають у газардові гри.

ПРОДОВЖАТИМУТЬ ЧИСТКУ.

ОЛБАНІ. — Нюйорський ґовернор Рузвелт заповів, що з новим роком будуть далі продовжуватися доходження проти суддів, підозрілих у хабарництві. Рузвелт каже, що мусить бути привернене довіря публики до судів.

СТУДЕНТСЬКА ДУРІЙКА.

НЮ ЙОРК. — Яких 400 університетських студентів гуляли собі по Ню Йорку й виправляли ріжні студентські вибрики. Між іншим позривали лямпи і написи з підземної залізниці та вдерлися без білєтів на виставу до театру „Ріволі".

За те відповідатимуть тепер перед судом. Арештовано всього тільки 47 студентів.

ЗАКИДУЄ БОРІ БРАК ВІДВАГИ.

НЮ ЙОРК. — Професор Колюмбійського університету, Джан Дюі, президент „Ліґ фор Індепендент Політикал Екшен", каже, що сенаторови Борі бракує відваги, щоби зірвати з републиканською партією і творити третю. Дюі каже, що сенаторови Борі вигідніше сидіти спокійно в партії й її критикувати, ніж будувати щось нове. Бора й інші критикують, на думку Дюі, такі дрібниці як тарифу, а не здають собі справи з того, що в Америці йде велечезна боротьба за те, чи мають нею кермувати кілька фінансових і промислових потентатів, чи нарід.

НЕ ПОКЛАДАЙМО ВЕЛИКИХ НАДІЙ НА 1931 РІК.

МЕКСИКО СІТИ. — Нюком Карлтон, президент „Вестерн Юніон Компані", каже, що з новим роком буде таке, як з людиною по тяжкій хоробі. Як з хороби годі піднестися із здоровою головою, так і годі буде піднестися нагло нації з економічної депресії і стати відразу економічно здоровою і сильною. Процес виздоровлення буде довгий.

A DIG AT POLAND'S "NEW FREEDOM."

Freedom shrieked as Pilsudski rose, say some caustic German editors in their adaptation of the two famous lines beginning, "Hope, for a season, bade the world farewell."

No freedom of the press is known in Poland, they say, no freedom of conscience, no freedom of assembly, no freedom of speech.

And they charge that the dictatorship of Pilsudski in Poland is "a revelation of genius for absolutism which makes Stalin in Russia look like an amateur."

But as the Berlin **Volks Zeitung** affirms, too many people outside Poland and Germany are misled by the delusion that Pilsudski is anti-German in his "despotism of despair and doom." This newspaper goes on to say:

"It is blunder on the part of German patriotic papers to affirm that Pilsudski's system of force is directed chiefly against the German minority.

"That the jingo crowd in Poland, especially certain Fascist organizations, allow their fury to vent itself against Germans, and that the rights of minorities in Poland are trodden under foot is certainly true.

"But the German patriots and nationalists omit to mention that the Polish dictator really rages against all who are opposed to him personally.

"Among the four thousand party functionaries whom he has had thrown into jails will be found at least a thousand native Socialists.

"Among the eighty deputies thrust into cells by Pilsudski, the Germans comprise but a small minority.

"Our own champions of a German dictatorship here at home have the least right to protest against what Pilsudski is doing.

"For the Polish dictator is spirit of their spirit and flesh of their flesh."

The German people should be warned, the **Volks Zeitung** adds, that tyrannical methods are used by every dictatorship in the beginning.

It does not matter, we are told, whether a dictatorship professes itself antidemocratic or not. You see the same style of dictatorships in either Soviet Russia or Italy.

The Socialist Berlin **Vorwaerts** thinks that the most serious of all the developments in Pilsudski's Poland is the collapse of the courts. It alleges that the framers of the Polish Constitution undoubtedly placed a confidence in the judiciary of which it was far from worthy, and the charge is made that:

"The judges on the electoral ely whenewer they have to pass upon the violent acts of the executive officials.

"The judges on the elctoral commission abdicated their functions not only in tolerating usurpations but in giving rulings which in fact made a mockery of the constitution and the laws.

"Thus the chairman of the national electoral commission, Gizycki, one of the highest judges in the land, decided that is was consistent which the constitutional provision for secret elections to have the voter openly and publicly exhibit his ballot or to declare in the voting booth publicly for whom he intends to vote.

"The electoral commission is staffed with bureaucrats of the Pilsudski clique. The members demanded ostentatiously at the recent elections that all vote for the crowd adhering to the dictator.

"This makes it obvious what impends for any who assert their constitutional and legal rights in Poland to-day.

"Counsel for the political prisoners at Brest-Litovsk tried to begin impeachment proceedings against the judge who calmly rejected their pleas for the usual writs.

"The impeachment will be passed upon by a Senate of which the membership is even now a State secret.

"In one of his sinister interviews, Marshal Pilsudski openly thanks the judges for their alertness.

"Last summer a member of Poland's highest court, about to retire on a pension, said in conversation with a deputy: 'There are no judges in Poland.'"

(**The Literary Digest**, December 20, 1930).

ТЕЛЕФОНІЧНЕ ПОЛУЧЕННЯ ЦІЛОЇ КАНАДИ В 1931.

В Реджайні прийшло між сімома телефонічними компаніями Канади до підписання умови, на основі котрої в половині 1931 р. буде заведена телефонічна система від Атлянтійського до Тихого океану.

АЛБЕРТІЙСЬКИЙ ПРИРОДНИЙ ҐАЗ ВІДПРОВАДЖУЮТЬ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

З Роджерс Імперіял в полудневій Алберті, що лежить недалеко американської границі, поведено ґазові проводи через границю до Ґрейт Фолс у Монтані і 15. грудня вислано туди перший експорт ґазу. На протязі 24 годин Американці дістали його 50 міліонів кубічних стіп.

З того самого жерела мають вопровадити ґазові проводи до Саскачевану, головно до Реджайни, Мусджов і Саскатуну.

В АЛБЕРТІ МЕНЦЕ ПЮТЬ.

Зі звіту лікерного комісаря за шість місяців біжучого фіскального року виходить, що прихід уряду з продажі алькогольних напитків виносив $863,541. В порівнанню з таким самим періодом часу в 1929 р. дохід зменшився на $308,000. Продажа пива через дозволені місця меншилася на 400,000 гальонів.

УКРАЇНСЬКА МУЗИКА НА РАДІЮ.

У четвер, 1-го січня 1931 р., на Новий Рік, в годині 7.55 вечером, наставте свої радія на стацію W. N. Y. C., яка має силу 526 M. — 570 Kc. (найбільша стація з краю). 15 хвилеву музичну програму виконає смичкова орхестра „Сурма" під проводом челіста гр. Вдовяка.

Відповідна скількість отриманих листів від слухачів вирішить дальшу будучність української години на радіо.

Тому пишіть всі, по англійськи, до:
Station W. N. Y. C., New York City; а по українськи до: Surma, 103 Ave. A., N. Y. C.

ОДОБРИЛИ ДЕПОРТАЦІЮ.

Комітет допомоги міської ради в Реджайні одобрив заходи міського комісаря Р. Вестґейта, який запропонував, щоби депортувати безробітних, котрі домагаються допомоги від міста. Цей плян, чкого подробиці ще невідомі, дотикає ті особи, які проживають у Канаді коротше ніж пять літ.

СПЛЯЧКА.

До Вильна до своків приїхав з Варшави якийсь Вайтман. Поклався спати і спить досі. Лікарі кажуть, що це сплячка. Вайтмана перевезли до шпиталю.

18 ДІТЕЙ ЧУДОМ ВРАТУВАЛИСЯ ВІД СМЕРТИ.

З Туґаск, в Саскачевані, доносять, що недалеко Бриджфорд вертало возом зі школи 18 дітей. Коли віз віхав на залізнодорожні шини, надїхав сіпіярський поїзд, який вдарив у коні і підбив їх вгору, а віз відкинув у рів. Ранених було троє дітей, решті не сталося нічого.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В САСКАЧЕВАНІ.

На лінії Брендон-Реджайна, 118 миль на захід від Брендону коло Кілелі в Саскачевані, 16 грудня вискочив зі шин сіпіярський особовий поїзд і перевернувся в рів. Причина катастрофи покищо невідома. Убитих було три особі: Генри Стівенсон, машиніст, Джан Кеннеді, паляч і почтовий урядник Лемон, всі замешкалі в Брендоні. З пасажирів було пятьох легко ранених. На місце катастрофи виїхав з Брендону ратунковий поїзд.

КОНТРОЛЮЮТЬ ЦІНИ ХЛІБА.

Домініяльний уряд праці у Канаді зарядив доходження в справі високих цін на хліб. Після переслухання пекарів прийде черга на млинарів. Ці доходження заряджено наслідком скарг на надто високі ціни хліба в порівнанню з цінами збіжа.

„СВОБОДИ" НЕ ПУСКАЮТЬ ДО РУМУНІЇ

БУКАРЕШТ (Румунія). — Польське представництво вже кілька разів робило в румунському міністерстві спроби добитися заборони українським ґазетам на Буковині подавати відомости про польський терор у Галичині. Та цього Ляхам не пощастило осягнути. Румунська влада відмовилася встановити спеціяльну цензуру на українські ґазети, які виходять у Румунії. Тому ці ґазети далі подають відомости про ляцький терор у Галичині та про виборчі махінації, які дали можливість Пілсудському здобути виборчі успіхи

Лище вже більше як місяць, як американська українська ґазета „Свобода" почала десь „пропадати" на почті й не доставляють її адресатам, хоч адресати мають відомости, що цю ґазету висилають їм реґулярно. Пропадати ґазета почала з того часу, коли вона повела широку аґітацію проти польського терору та подавати ріжні факти з міжнародніх успіхів української протестаційної акції. Тепер Українці, які одержували „Свободу", стараються вияснити, де ґазета „пропадає" й на чий таємний розказ це робиться, бо явної заборони доставляти ґазету її адресатам нема.

ВИСТРІЛЮЮТЬ СЕЛЯН.

ВИЛЬНО (Польща). — Сюди прибула з радянської території велика ґрупа селян, які втікли з концентраційного табору. Вони кажуть, що большевики в одному з концентраційних таборів, недалеко польського кордону, зібрали багато селян, щоби вислати їх у Сибір. Причиною висилки є нібито опозиція селян до примусового загнання їх в колективи.

Селяни кажуть, що їх утікло з табору більше як сотка, але на польську територію пробилося лише 60. Інші загинули на самому кордоні від куль комуністичної пограничної сторожі та чекістів. Спроби переходу польського кордону зі сторони радянщини відбуваються що дня поодинокими людьми або цілими ґрупами. В більшости ці втікачі стають жертвою куль большевицьких сторожів.

НЕ ХОЧЕ ПОЛЬСЬКОЇ НАГОРОДИ.

ВАРШАВА (Польща). — Деякі польські часописи подають, що папський делеґат у Варшаві, монсіньор Мармаджі, відмовився приняти нагороду польською відзнакою „Польонія Реститута". Ця нагорода була призначена йому президентом републики Мосціцьким. Причин відмови ґазети не подають.

АНҐЛІЯ ПЕРЕД МАЙНЕРСЬКИМ СТРАЙКОМ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Коли урядови Мек Донелда не пощастить примирити власників майн з робітниками, які висунули деякі економічні вимоги, то почнеться страйк майнерів. Цей страйк має відразу охопити 150,000 майнерів, що значно зменшить добування вугля, а це відібється на індустрії, яка залежить від цього вугля.

Таксамо в Манчестері 200,000 ткачів грозять страйком, коли не будуть приняті їх вимоги при відновленню договору між ткачами та власниками ткалень. Коли не пощастить уникнути цих страйків, для Анґлії настануть ще чорніші дні з причини повної дезорґанізації її промисловости.

АНҐЛІЯ ВИМАҐАЄ ЗОЛОТА ВІД ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — Анґлійський амбасадор подав французькому урядови формальну вимогу, щоби Франція сплачувала золотом свою воєнну позичку, яку вона затягнула в Анґлії. Анґлійський уряд каже, що ця позичка була затягнена в золоті, а тому в золоті мусить бути повернена.

Франція, навпаки, вважає, що позичку свою вона може виплачувати й паперовими франками, відповідно встановленій на них вартости золотом. Очевидно, цей спір буде не легко розвязати й він приведе до певного фінансово-політичного напруження між Францією та Анґлією.

ЖОФР БОРЕТЬСЯ ЗІ СМЕРТЮ.

ПАРИЖ (Франція). — Ґенерал Жофр усе ще бореться зі смертю. Біля його ліжка невідступно знаходяться кращі лікарі, які слідкують за ходом хвороби. На здивування лікарів одного дня помічалося значне поліпшення в становищу хворого. Та лікарі кажуть, що в цьому мало що є втішного, бо старий вік маршала не дає надій на його видужання.

Хворий часто впадає в безпритомність. Його вже відвідали всі визначні мужі Франції й бувші товариші по зброї. Одним з останніх був міністер заграничних справ Бріян та американський посол в Анґлії, Дос, який приїхав до Парижа на вакації,

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

САМОПОСВЯТА Й ВЗАЇМНА ПОМІЧ

До Злучених Держав прибув Альберт Айнштайн, учений світової слави, відомий по цілім світі з своєї теорії про релятивність. Айнштайна зараховують до німецьких учених. Та сам він є Жидом і то таким, що пособляє жидівству активно на ріжний лад. Сіоністи визискують його популярність і його наукове імя для спопуляризовання жидівської державности в Палестині, а інші Жиди до збірок на ріжні гуманітарні жидівські цілі. Між іншим запросила Айнштайна Филаделфійська Федерація Жидівських гуманітарних Товариств, виголосити принагідну промову зприводу розпочаття кампанії для зібрання $1,500,000.

Айнштайн говорив про те, що саме держить Жидів, розкинених по цілім світі, при жидівстві. Питання це, як знаємо, ставлять собі не так Жиди, як інші народи, котрі беруть собі Жидів за примір, коли ходить о ратування національного істновання.

Айнштайн зачав свою промову тим, що зазначив, що історія знає богато народів, котрі вславилися тим, що побудували великі держави, підбили богато народів й зі зброєю в руках оборонювали рідні землі. Навіть Жиди, говорив Айнштайн, коли брати під увагу біблійні часи, поступали в такий самий спосіб. Але, говорив далі Айнштайн, коли би Жиди були при тім остались, були би загинули, як пропали многі великі й славні народи і держави.

На думку Айнштайна, Жиди знайшли інший спосіб, солідніщу підставу, на якій вони себе виховали і завдяки чому національно себе виратували. А цею підставою є моральне право й пошановання традиції, побудованої на тім праві. Тільки завдяки пошані до своєї традиції, говорив Айнштайн, могли Жиди видержати вікові бурі й вийти з них сціпленими і живучими. А в тій жидівській традиції **самопосвята й взаїмна допомога** займають перше місце. Якби їх не було, говорив Айнштайн, не було би тепер і сліду по Жидах.

І як довго житиме між Жидами та світла традиція самопосвяти і взаїмної допомоги, як довго передаватимуть її від рода в род, як це було досі, так довго, на думку Айнштайна, ніяка сила не зможе знищити Жидів. Бо жидівська традиція вчить Жида, що жертвенність, самопосвята є добродійствами головно для того, хто дає жертву, хто себе посвячує. Жертвенність лучить Жидів по цілім світі й не дає їм морально й національно загибати. І та живучість Жидів, що так дивує цілий світ, має свій корінь рівнож у жертвенности і самопосвяті.

ЯК Я ПЕРЕЖИВ ПОЛЬСЬКУ ПАЦИФІКАЦІЮ?

(1)

Поза межами теперішньої Польщі находиться тепер богато Українців, що вратували чудом своє життя перед польськими варварами. Один з тих щасливців, що мимо загострепої пограничної контролі дістався на чужину, описує понижче своє переживання за час перших пацифікаційних походів польської поліції та польського війська на наші землі. Опис цей є тим важніщий, що на ньому є підпис того, що на власній шкурі пережив те, що всі Українці поза границями знають лише з описів, і то не дуже точних, з огляду на скупі відомости, які передістаються через границі Польщі до відома культурного світа. Автор є студентом прав польського університету у Львові.

Мої студії в польському університеті у Львові, на правничому факультеті, вів я в той спосіб, що частину студійного часу переводив у Львові, а частину дома через брак відповідних матеріяльних фондів. Саме в тому часі, як як був дома, загостила до підгаєцького повіту перша польська карна експедиція. Прийшла вона в дуже короткому часі й до самого міста Підгаєць, звідки я походжу й де ввесь час перебував, і я, хоч молодий та не дуже відомий серед ширшого громадянства, мав щастя попасти першим в руки розвірілої товпи польської поліції перетерпіти пацифікацію на власній шкірі.

Назва „пацифікація" нічого сама по собі не означає. Культурний світ розуміє її як акцію примирення, спокою, мира чи порозуміння. Як вона в дійсности виглядала, я постараюсь списати і доказати, що її не так треба розуміти, специяльно в польських умовинах, серед яких і нам приходиться жити, як її розуміє культурний світ. Я розкажу те, що я про пацифікацію чув, що сам бачив і що найголовніще, що сам на власному тілі переніс. Я подам також імена тих людей, що разом зі мною терпіли і можуть потвердити ці мої слова, якщо їх Поляки ще лишили в живих.

Не буду богато говорити про причини пацифікації. Їх вже всякий знає. Полякам розходиться про те, щоб винищити зовсім Українців на українських корінних землях і тими землями повністю заволодіти. З цією метою вони роблять все, що в культурному світі водиться й не водиться, а в більшости те, що в культурному світі вважається варварством. На щось шляхотнішого вони не здібні. Цього літа послужила їм причиною до масакрування українського населення оживлена діяльність Української Військової Організації. Не маючи змоги викрити Українську Військову Організацію, зглядно не саму організацію як таку, а її членів, що в підземеллі борються за волю свойого народу проти окупантів, вони рішили помститись за це на мирному населенні Західної України. Робота пішла по певному, згори вже уложеному в Варшаві чи у Львові пляні. Колиб були правдиві ці твердження Поляків, що вони виступають лише проти саботажів, то в дійсности пацифікація повинна булаб відбутись лише в тих околицях, де такі саботажі мали місце. Фактично справа стоїть інакше. Пацифікаційна акція була проведена польським урядом в тих місцях, де не було ані одного випадку саботажу. Поліція і військо не пацифікують таких людей, що навіть трошки є в них підозрілі в приналежности до Української Військової Організації. Вони пацифікують всіх, хто лиш під руки попаде, цебто, хто не мав змоги заховатись десь в лісах чи нетрах, куди не має доступу поліція, ані військо. Пацифікують усіх, без ріжниці на вік, пол, заняття, стан, і пацифікують аж доти, доки село чи місточко не дасть своєї згоди та писемної заяви голосувати при виборах за листою число 1, цебто за Пілсудським і його клікою. З цього виходить, що започаткована польським правительством акція не була протиакцією проти УВО, а плянованим вже згори терором серед українського населення перед виборами до сойму та сенату.

Метода, що її примінили Поляки супроти українського населення, не є в ґрунті зла. Побите і здезорганізоване українське населення зробиться податним у випадку виарештування провідної верстви, цебто студентів, священиків, учителів і т. д., і тоді вже його не тяжко позискати для себе, для вибрання потрібних правительству послів до сойму та сенату.

По тих вступних увагах опишу тут самі пацифікаційні акти, як я їх пережив і про них чув.

Всі власники великих обшарів землі є майже виключно Поляки. Свій маєток позаасекуровували вони в державних установах для забезпечення. Через загальну господарську крізу лучалось часто, що самі властителі підпалювали свої будинки, щоб дістати від держави ту суму, на яку було це все обезпечене. Польське правительство попирало цю акцію великих власників землі в той спосіб, що взяло їх на карб українських саботажів, а це з тою метою, щоб мати підставу провести серед українського населення відому вже всім акцію. При цьому ще треба замітити, що сума обезпечення, яку діставали пошкодовані власники за згорівші будинки і продукти сільського господарства, була богато більшою, ніж та сума, що її вониб були дістали при нормальних умовинах, цебто через продаж збіжжа, яке значно впало на ціні через загальну господарську крізу. Польське правительство зорганізувало длятого свої спеціяльні організації, до яких стягнено всякий дуже підозрілий людський матеріял. Завданням цих організацій було робити підпали на українських землях. Організації ці працювали рука в руку з державною поліцією. Всі акти тої організації приписується відтак українському населенню і загально кажеться, що це є саботажі. Твердження польського уряду про те, що населення українських земель складається з 50% Поляків, 45 % Українців і 5% Жидів, не відповідають правді. Навіть у містах є польська нація дуже слабо заступлена. Головним чином Поляки мають в своїх руках уряди. На селах то Поляки звичайно мають лише по двох представників, а саме присланого учителя і римо-католицького священика. Згадана мною польська урядова організація зветься „Стшелєц" і складається з самих Поляків. Так в дійсности виглядає населення на українських землях. Поляки одержали від правительства всякого роду зброю, вибухові матеріяли і т. д. і вони отверто нахвалюються, що „коли ви понищите наших панів, то ми за те понищимо ваші кооперативи, читальні Просвіти, бібліотеки і всякі ваші установи". Свої погрози вони виконали, бо висадили в повітря централю українських кооператив і українську школу у Львові, а в своїх ґазетах подали, що справників цього треба шукати лиш серед українського населення. В дійсности справниками були члени згаданої організації, а саме „Стшельци".

(Дальше буде).

"AN UNHEARD OF DOCUMENT OF OUR TIMES"

"Lwowski Kurjer Poranny," a Polish daily of Lwiw (Lemberg), published in its issue No. 338 of November 12, 1930, under the above heading the following instructions from Mr. Justyn Dworski, the leader of the district committee of the Polish pro government party (the so-called B.B.) which was sent out secretly to all confidential election workers of the pro-government party in the villages of the district of Chortkiv and adjoining districts.

INSTRUCTIONS!

IN THE MATTER OF MEETINGS AND AGITATION OF "CENTROLEW" AND UKRAINIANS.

Strictly confidential.

In order to instruct the local Committee of B.B. about the methods of repressing the agitation of the so-called Centrolew that is the united parties of National Demecrats, the "Piast Party and the Polish Peasant Party, as well as of the Ukrainians, I am bringing to your attention these instructions so that you may direct yourselves, when necessary, according to these suggestions.

It became known to me, that within the next few days the so-called "Centrolew" and the Ukrainians, being the opposition groups, would start their election campaign in this district with the aid of the confident members of their respective groups as well as through the cooperative organizations subject to their influence. According to information gathered, each group will in the evenings hold secret meetings in private homes, or, as in the case of the Ukrainians, in cooperative stores, masking their meetings with educational and cooperative-economic purposes in order to mislead the watchfulness of our government group.

We therefore inform you that no intended meeting of the Centrolew or of the Ukrainians should be held. Should, as a result of an oversight or misled watchfulness on the part of our people, a large number of persons come together for a conference, such a meeting should be prevented by an intentional dispatch of our confident persons. With this purpose in view all the known workers of the oppsition should be subjected to a careful observation. They should be shadowed every step, even in an arrogant manner, in order that they be prevented from any campaigning or cummunication with the people. At the same time, with the assistance of the local branch of the Polish war veterans careful attention should be paid to the local workers of the Ukrainians and the Centrolew so that their every step may be known to us and that those workers my feel halted in their intentions.

Particular attention should be paid to outsiders; the arrival of any outsider to the village, be it to the local workers of Centrolew or to the cooperatives or the reading circle of the Ukrainian "Prosvita" (Enlightenment), should at once, by the quickest means available, be reported to the local headquarters of the Polish state police or to the district bureau of the B.B. at Chortkiv. This task would be best accomplished by him who would succeed in reporting to me several days or hours before the arrival of such a gentleman so that his campaigning may be prevented by me at once.

It is also advisable, by all means, to confiscate all handbills, pamphlets and newspapers sent to the opposition group, to deliver such literature to the district bureau of B.B. in Chortkiv, and to destroy all the posters of the Centrolew and the Ukrainians which might be put up about the villages.

At the same time, a search shall be instituted among the Ukrainians for fire-arms or anti-government literature and the results of such searches secretly reported to the police. I again emphasize that this work could best be done by the "Strzelcy" (the Polish civilian military organization), the more so as they serve as the village night watchmen (as is known to me).

I may also add that according to my information there will bee held in the nearest future on the territory of this district, military exercises, at which occasion there will be carried out in the Ukrainian villages guilty of anti-governmental activities, a most severe pacification primarily directed against the Ukrainian cooperatives and reading circles of "Prosvita" as the seats of such anti-governmental activities, as well as against their members, and at which accasion all the rigors usually used in such cases will be applied.

Local Ukrainian leaders and priests should be warned of this information in a confidential and discrete manner.

(Signed) *Justyn Dworski;* the district leader of the campaign bureau of B. B.

П. В. Котович.

З СУЧАСНОЇ ДІЙСНОСТИ НА УКРАЇНІ

(Спостереження очевидця).

(П. В. Котович сам безпартійний. Він брав участь в українській визвольній боротьбі. Потім був у військовому таборі в Юзефові. Наслухавшись ріжних оповідань про „радянський рай", а головно про можливість вести національно-культурну роботу на Україні, став „зміновіховцем" і вернувся на Україну. Тепер знову втік на еміґрацію і закінчує свою освіту в Чехословаччині. — Ред.).

Дозвольте мені в своїй доповіді дотримуватися хронольоґічного порядку. В дійсности він, цей порядок, не є найзручнійший для вибраної теми, але я вам хочу, пп., крім того показати шлях, яким іде, чи вірніш, змушений іти, „зміновіховець". А тому собі, тоб-то своїй власній особі, я мушу приділити так само немалу увагу.

Шлях мій до Каліша, це наш загально відомий шлях, я над цим не спинятимусь, як рівнож і над тим, як я дістався до Чехословаччини та на матуральні курси в Йозефові.

З Йозефова я наважився вперше, це було в 1923 році, написати до дому листа. Почав листуватися з Україною.

До мого приїзду на Чехословаччину вся наша національно - визвольна боротьба на мій погляд, сходилася, як в фокусі, в особі нашого покійного Головного Отамана.

Я себе вважав завжди соціялістом, але політично був зовсім неграмотним. Не дивно, що тут, на Чехословаччині, я, як та суха губка, почав в себе втягати вохке, зновлене політичної активности, повітря.

„Хліборобська Україна" взагалі, „Листи до братів хліборобів" з окрема, — це те, що мені, здається, вперше потрапило до рук. Я залюбки читав „Листи", вони дуже талановито писані, але... вони мене не переконували. Читав „Нову Україну".

Внісши зневірря в акцію УНР, ці органи не зуміли натомість натхнути мене новою вірою. Я остався самотним, і, як той сліпець, шукав навпомацки шляху.

Переїхав на студії в Брно. В 1924 році випадково потрапляє мені до рук брошура Микити Шаповала „Інтеліґенція і пролетаріят". Там я читав: „Замісць щоб бути в українській, червоній, революційній, грізній, невблаганній для панів в армії, вони йдуть на заріз во імя капіталізму" (стор. 14). Далі я довідався, що... „Тільки ворог трудового люду може боротися проти трудового люду, коли ця влада вже стала фактом". (стор. 26). Або нарешті: „... І я вдячний московським й українським большевикам, що викорінюють панське зілля, що очищують Україну од прокази капіталізму"...

Хіба можна було сумніватися в щирість автора? А він же ж був одним із тих, що стояли на чолі визвольного руху, людиною, в моїх очах, авторитетою.

І от ця книжечка, з дозволу шановних однодумців автора, нікчемна книжечка, стала моїм евангелієм.

Коли автор такою мовою говорив в 1920 році, в добі військового комунізму, в добі коли не було ні українізації ні непа, то тисячу разів з цим можна й треба зголитися, гадав я, тепер, в 1924 році, в добі українізації, в добі економічних уступок селянству.

Я не вірив, я й не бажав „спуску на тормозах" повороту до капіталізму. Я хотів української державности, але я й хотів соціялістичного будівництва.

Ще й досі бренить в моїх вухах запитання Миколи Шаповала: „Большевики зле роблять... А деж були і є ви, що вмієте гарно робити визволення українського народу?

Я хотів гарно робити визволення українського народу?"

Я накинувся на радянську літературу. Тут мені знову „пощастило". Я натрапив на історію КП (б) у Равича-Черкаського. Як відомо, він доводив, **що большевизм на Україні КП (б) У це є синтез двох рухів зросійщеного міста й села.** Отже українізація, й взагалі, національна політика на Україні випливає із самого характеру руху. Ґеґемон революції, пролетаріят на Україні, сам українізується, українізує державний апарат не з принципу „divide et impera", а з свого, так би мовити, єства. Аджеж большевизм на Україні є синтез двох рухів, його коріння сягають аж до Т-ва Українських Поступовців!

Я не знаю більш рафінованого способу фальшування історії, але тоді... тоді, пп., для мене це була книжка, в науковій вартости якої я не сумнівався.

Це для мене стало моєю новою політичною вірою. Я, з властивою всім неофітам жадобою, накинувся на вивчення марксизму в большевицькій інтерпретації, вступив до спілки „ґромадян УСРР", вступив до Комсомолу, працював в комуністичній студентській фракції.

Щось через півтора року після вступу мого до спілки, я одержав радянський пас. Було це в грудні 1925 року. Моя дуже важка хороба, в тій добі, унеможливлювала мені дальші студії, і я зараз же в січні 1926 р. відїхав на радянську Україну.

* * *

В Москві я зустрінув одного „зміновіховца" — Росіянина. Перші його слова були буквально такі: „Ну, не є воно тут так ідеально, як ми собі уявляли, але жити можна".

(Далі буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Тов. ім. Ольги Бесарабової, від. 47, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться 4-го січня, в годині 2-ій, в гали де звичайно. Обовязком є кождої члениці прибути на сі збори, бо уряд здасть справозданнє за минувший рік по чім буде вибір уряду на 1931 рік. Всі довгуючі зволять вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів без вступного. — М. Заблоцька, предс.; М. Малговська, кас.; П. Паращак, секр.

БІНҐЕМТОН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 21, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 4 січня, в годині 2-ій пополудни в Укр. Громадськім Домі. Обовязком кождого члена явитись на означений час. — М. Гулячок, предс.; Т. Смик, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що згідно з ухвалою з дня 6 грудня, річні збори відбудуться в суботу, 3 січня, в годині 7.30 ввечір, під ч. 435 Main St. На ці збори кождий член і члениця мають явитись безуслівно, тому, що поза річні звіти уряду маємо богато цікавих справ до полагодження. — Вас. Матвіяс, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Величаве Листопадове Свято.

Свято почалось в церкві панахидою, де біля могили „Незнаного Стрільця" стояли Січовики з крісами, наче прийшли в останнє попрощати своїх товаришів по зброї. Березовий хрест, а на нім терновий вінок та напис „Борцям за волю України" й все навколо робило поважний настрій, який ще більш поглибив своєю проповідю о. П. Корсуновський.

В годині шестій почався концерт в галі, переповненій місцевими Українцями. Перший раз в історії трентонської громади так численно прийшли Українці віддати честь своїм борцям за наше краще завтра.

Хор в мальовничих національних строях проспівав гимн „Далека ти, а близька нам". Дуже вражало те, що публика підчас співу цього гимну американських Українців не встала з місць. Крім того хор виконав досить гарну програму співу, за що був нагороджений.

Святочну промову виголосив наш дорогий гість з над Дніпра, артист національних танців В. Авраменко.

Шановний гість говорив повних дві години. Говорив до речі й переконуючо про наші страждання, про героїв. Він казав „не плакати нам, ні сльозами не лить, не нам, козакам, це діло робить". Говорив, що коли ми бажаємо помогти краєви, то мусимо дати жертви, хотяй би ми мали відмовити собі обіду чи снідання. Дати мусимо, бо рідний край жадає, бо спливає кровю, бо кат знущається над ним. Давши жертви, треба дали миром, громадою обух сталити, та вкостривши сокиру, заходитись біля наших ворогів.

По збірці на боєвий фонд, мішаний хор проспівав дуже гарно, промовляючо до серця, кілька пісень. Відтак було відогране представлення в двох діях під назвою: „В день першого листопада". Автор цеї штуки—д-р В. Галан. Ця штука власне надається на таке свято, яким є для нас національне свято Перший Листопад. Я не кажу, чи ця штука була Трентонцями відограна добре чи зле, а знаю те, що через цілий час цеї штуки я плакав. Стидався зпочатку своїх сліз, та коли побачив, що мій сусід також плаче, тоді я переконався, що штука є дуже влучно написана.

Бо хібаж можна не плакати з радости, коли Січовики приходять до села, а сотник серед села читає маніфест нашого уряду. Або, як наш, ніколи незабутній, полковник Дмитро Вітовський підніс прапор наш у Львові. Треба бачити, треба пережити цю хвилю, але описати це не дасться. Чудова картина, коли старенький війт з радости клякає на майдані, дякує Богови та каже, що ми вільні, що вільною є українська держава. Потім встає веселий і голосить: бийте в дзвін! скликайте людей на майдан!

Або возьмім слідуючу сцену, де на розказ міністра військових справ, Вітовського, добровольці відходять з села до української армії, а ціле село прощає їх: кого мати, кого дівчина. На кінці села несеться могутня пісня „Їхав козак на війноньку, прощав свою дівчиноньку", а притім всі махають вишиваними хусточками. Це все так хапає глядача за серце, що хоч який був би твердий, то мусить заплакати, що і я грішний зробив.

В Гасій.

—о—

ТРОЙ, Н. Й.

Листопадове Свято.

Дня 30-го листопада відбулось у нас Листопадове Свято. Влаштованням Свята займався комітет, зложений з делегатів української православної церковної громади, амер.-українських Клюбів в Трой і Вотервліт, Братства св. О. Николая, від. У. Н. Союза, Сестрицтва св. Ольги, Українського Клюбу Молоді, Тов-а ім. Т. Шевченка, від. У. Н. П., і Тов-а ім. М. С., від. У. Р. С.

Свято відкрив промовою гром. Ол. Заяць, предс. комітету і покликав на секретарів гром. Григ. Джиджиристого і гром. Павла Бойка. Святочну промову виголосив гром. Ом. Грибівський. Промова була вислухана трома сотнями зібраних громадян і громадянок з незвичайною увагою. Було помітно, що громадянство вже вилічується з традиційної української плаксивости і починає чимраз більше розуміти, що нарід український сльозами і охханням не визволиться. Замісць скарг на ворогів, мусить бути безпощадна боротьба проти їх насильства; замісць сліз мусить бути в народі непереможне завзяття, — бо тільки боротьбою можна добути волю Україні. Таким духом віяло з промови гром. Грибівського і з промови місцевого пароха, о. І. Гундяка, який закликав громадян до жертвенности на допомогу Рідній Землі і тим, що промощують Рідному Народови шлях до волі.

Промови були переплітані виступами місцевого церковного хору під керуванням гром. І. Павуляка, солями, дуетами і деклямаціями. Настрій присутних був дійсно святочний і піднесений. Промову гр. Грибівського перервав в однім місці один з червоних „товаришів", що „загостив" до нас з поблизької місцевости. Тому типови не прийшла до вподоби згадка промовця про те пекло, розпалене червоними сатрапами на Україні, в якім караються міліони українського народу, і він почав кричати. Але того оборонця червоної Москви не стало на галі в протягу пів минути. Разом з ним пішов його помічник, а ще два червоні песиголовці, які остались на галі, заховувалися спокійно.

Про свято були згадки в місцевій американській пресі „Ді Трой Рекорд" і „Ді Трой Таймс". Збірка, переведена перед святом по домах і в часі свята, принесла чистих $250, які висилається до Обєднання. Збиранням жертв по домах занимались громадяни Мельник і Пейдер і громадяни Бойко і Качмар.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Іван Пастух з Ню Йорку. — Ви не підписали своїх зізнань про ляцькі звірства, ні не подали своєї адреси. Можна би використати Ваші спостереження, але треба подати точно імена, місцевість і час, коли це сталося. Найкраще буде, коли зайдете до редакції, щоби ми могли дати Вам точніщі вияснення.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Антін Чехов.

НЕЩАСТЯ

Директора міського банку, бухгальтера, його помічника та двох членів управи арештували за надуживття та замкнули в ночі в тюрмі.

На другий день після тієї події купець Авдіїв, один з членів ревізійної комісії, сидів з приятелями у своїй крамниці тай каже.

Видно, така була Божа воля! Така доля! Ніколи не знати, що жде людину... нині сидимо собі тут, їмо кавяр, а завтра... хто знае... може й нас жде така сама доля, як Петра Семеновича, а може ще й гірша...

Коли Авдіїв говорив це, прижмурював малі пияцькі очі, а присутні приятелі їли, пили та слухали... Авдіїв розжалобився над недбайливістю та ганьбою, яка стрінула Петра Семеновича, людину ще недавно таку поважну, зітхнув тяжко та додав:

Прийшов їм кінець... хай знають за своє, обманці! Хотіла голота красти, хай тепер покутують.

— Бережися, Іване Даниловичу, щоби й тебе щось таке не стрінуло! — сказав один із приятелів.

— А то хіба чому?

— А тому, що ви, добродії з ревізійної комісії, глядили крізь пальці на тую цілу справу. Хтож це, коли не ви підписували звіти?

— Легко вам говорити! Я підписував. Самособою, що підписував, коли мені казали. Або я розумієся на тому? Дайте мені, що хочете, я підпишу. Напишіть, що я вбив людину, також підпишу. Не маю часу читати, зрештою без окулярів і так не бачу!

Коли скінчили дебатувати над банкроцтвом банку і гіркою долею Петра Семеновича, пішли до знакомих на іменини... Та і тут говорив ввесь час тесаме. Авдіїв переконував усіх, що віддавна прочував катастрофу. Бо вже від двох літ бачив, що діються надуживття... знав майже напевно про десятки нелегальних операцій, які переводжено поза плечима управи...

— Коли ви знали, то чого ви мовчали? — спитав його якийсь офіцир, що був серед гостей.

— Не лише я один, а й ціле місто знало — з усміхом відповів Авдіїв. — А зрештою не маю часу тягатися по судах... Хай їх там... — обурився.

Авдіїв зїв шматок книша, відпочав, потім зїв обід і знову відпочав, вкінці пішов у церкву на вечірню. Після вечірні вернувся на іменини та засів до преферанса.

Коли ж після півночі вернувся додому, відчинила йому кухарка. Була смертельно бліда, дрижала. Не могла вимовити ні словечка... Ввійшов у кімнату. В гостинній на канапі сиділа його жінка, Лизавета Трофимівна, розпустила сиве волосся та дрижала наче в горячці. Біля неї зі склянкою в руці вештався затривожений та схвильований старший син — Василь, гімназист.

— Що сталося? — спитав переляканий Авдіїв і сердито глядів на піч, від якої вже неразо його сімя загоріло.

— Була ревізія. Перед хвилиною вийшов відсіля слідчий судця та поліція.

Авдіїв повів очима довкола. На шафах, комодах і инших обстановці видно було сліди свіжо переведеної ревізії. Хвилину стояв непорушно, а наразі задріжав на всьому тілі, ліва нога стерпла йому, не сказав ні словечка й упав наче колода на канапу. Чув, як усі тенеса перевертаються в нутрі, а ліва нога звисала безвладно та стукала об поруччя, наче дятель об дерево.

Пройшло кілька хвилин. Авдіїв став призадумуватися над своєю минувшиною. На жаль, не міг зрозуміти, що могло спричинити інтервенцію поліції.

Все це дурниці, — подумав — сплетні, завтра треба внести зажалення, щоби перестали говорити.

На другий день Авдіїв, хоч не спав цілу ніч, як звичайно пішов до крамниці. Від покупців довідався, що минулої ночі на приказ прокуратора арештували ще секретаря та заступника директора банку. Не дуже зажурився тією вісткою, навпаки, ще раз упевнився в здогаді, що впав жертвою клевети. Нині внесе скаргу, а слідчий судця, що самовільно задарив ревізію, дістане нагану.

Коло десятої години побіг до секретаря магістрату, що був одинокою образованою людиною в місті.

— Щож це за спосіб, Володимире Степановичу? Люди крадуть, а до мене приходить поліція з ревізією? Побожеволіли, чи що? Чого чіпають-ся?

— А тому, що не вільно бути бараном. Треба глянути, заки що підпишеться!

— На що глянути? Колиб я навіть тисячу літ глядів, то й так нічого не зрозумію! З мене ніякий бухгальтер. Приносили мені папері, то я підписував.

— Це не все, — відповів секретар. — Ви і ціла ваша комісія сильно скомпромітовані. Ви взяли з банку 19,000 без поквітування, без гарантії.

— Боженьку! Таж це не лише я! — скрикнув обурений Авдіїв. — Ціле місто брало! Я плачу проценти, а довги віддаю! А зрештою, чи то моя вина? — Сам Петро Семенович запхав мені гроші в руку. „Візьми! — говорив — візьми!" То я й узяв.

— Бачите, так розуміють лише діти або барани. В усякому випадку, сіньоре, не маєш чого хвилюватися, суд тебе мине; інша справа; що я постараюся оправдати вас!

Холоднокровність і спокій секретаря подiлали знаменито на схвильованого купця. Коли вернувся до крамниці, сів із приятелями при столі та став пити. Про ревізію більше не згадував. Непокоїло його лише, що деревіла ліва нога та що нездужав на нестравність.

Тогож вечора лиха доля насміялася з нього. Всіх банковців, між ними й Авдіїв, на засіданні викрислили з комісії з листи лавників за те, що були під судом. На другий день рано дістав письмо з домаганням, щоби негайно зріклися.

Що дня нові закиди сипалися наче град на голову нещасного Авдіїва. Настали страшні дні. А кождий приносив щораз то гіршу несподіванку. Вкінці прийшло завізвання до слідчого судді. Авдіїв ставився та вернувся до дому задиханий, зіпрілий, сердитий.

— Мучить мене все і ніж на горлі держить. Я підписував, підписував. Так, підписував. Або я міг знати, що то гріх? Я з писаного то мало що розумію!

Одного дня прийшли якісь пани, холодні на лиці, рівнодушні, записали крамницю, обстановку, все.

Авдіїв ні хвилинки не сумнівався, що він, невинний та що впав жертвою якоїсь підлої інтриги, бігав по ріжних урядах, вносив скарги та зажалення. Цілими годинами вичікував у ждальнях. Писав довжезні подання, плакав, сварився, а в відповідь на те прокуратор і слідчий суддя говорили:

— Прийдіть, коли вас покличуть, ми не маємо часу на такі дурниці.

Або:

— Це до нас не належить.

А секретар, людина образована, здвигав лише плечима та говорив:

— Ви самі винні, не вільно бути бараном.

Авдіїв бігав, увихався, а нога все деревіла і жолудок доскулював щораз гірше. Колиж йому сприкрилося, безділя, біда заглянула в очі, постановив піти до батькового млина тай там торгувати мукою. Та з міста не позволили йому виїхати. Сімя поїхала до батька. Авдіїв лишився сам. Минали дні. Самітний, без заняття, без сотика, Авдіїв, бувший староста, поважний та відомий в усьому місті, ходив від крамниці до крамниці, пив, їв і слухав порад. Рано і вечером, щоби час скорше минав, ходив у церкву. Глядів на образи, та не міг молитися. Роздумував лише: „Совість моя чиста". А ціле своє теперішнє положення приписував непорозумінню. Всьому винні урядовці та слідчий суддя. Вони молоді й недосвідчені — думав. Свято вірив, що колиб якийсь старший суддя схотів поговорити з ним отверто, все зараз виснилося би.

Після довгого, прикрого вижидання надійшов день суду. Авдіїв позичив десять рублів, купив спірту до натирання ноги, зілля проти болю жолудка та поїхав до міста, до судової палати.

Розправа тяглася півтора тижня. Ввесь час Авдіїв, як я лося людині поважній і такій, що невинно терпить, слухав гідно, та ні слова не розумів. Хвилювався, що не може дістати пісної страви, що оборонець не всилі його зрозуміти, а судді судять несправедливо. Судді не дуже зважали на нього. Завдавали питання раз на три дні. Коли він відповідав, ціла саля реготалася. Вкінці, коли прийшло до останнього слова, Авдіїв сказав не так, як його вчив адвокат, і знову викликав бурю веселости.

Почалася нарада присяглих. Авдіїв нетерпеливий не міг зрозуміти, над чим вони радять, коли він невинен.

Вкінці голод доскулив йому. Зажадав у буфеті чогось „дешевого й пісного". Дали йому шматок зимної риби з морквою. Зїв та зараз почув нестравність, згагу і болі...

Вернувся до салі. Голова став вичитувати обвинувачення. Авдіїв терпів страшно. Йому щось у жолудку горить, щось перевертається, нога деревіє. Не міг зрозуміти, чого хоче суддя. Хвилювався, що мусить стояти, а не лежати. Вкінці обвинуваченим позволили сісти.

Прокуратор устав і став говорити якісь незрозумілі слова. Нараз, наче зпід землі, виросло кількох жандармів, вони обступили обвинувачених. Авдіїв зрозумів усе. Одначе тепер йому було все одно. В жолудку так доскулювало йому, що перестав хвилюватися присудом.

— Чи пустять нас бодай до готелю? — спитав одного з товаришів недолі — бо я там лишив три рублі та нерозпечатану чвертку чаю.

Обвинувачені ночували в тюремнім домі. Авдіїв не міг заснути. Цілу ніч роздумував над рибою, над трома рублями та чверткою чаю. Над раном йому казали зодягатися. Двох вояків із багнетами відвело його у вязницю. Ніколи ще вулиці міста не здавалися йому такі безконечно довгі. Ишов дорогою, мокрим, брудним снігом. Жолудок увесь час боровся з рибою. Ліва нога деревіла, ноги мерзли. Пять днів опісля повели їх до суду, щоби вислухали присуду: Авдіїва засудили на заслання в Тобольську губернію. Присуд не зачудував його, не перелякав. Вірив, що то ще не кінець. Що справжня „резолюція" щойно западе.

Сидів у тюрмі та ждав на „резолюцію". Щойно за пів року, коли на прощання прийшли жінка і син Василь, коли в худощавій, нуждено зодягненій жінці пізнав свою, колись енергічну й крепку Лизавету Трофимівну, а замісць гімназійного мундира на синові побачив короткі, витерті штани — тоді зрозумів, що його кар'єра скінчилася. Зрозумів, що ніяка „резолюція" не поможе — розплакався жалко, наче дитина.

— Однорічний доброволець Капуцяк! Я вас навчу, як підстаршині віддається честь! Того поручника, що саме перейшов попри вас, ви зовсім неприписово поздоровили!

— Пане старший десятнику, той поручник то мій брат.

— Це все одно! Навіть колиб це був і ваш батько, то мусите мати для нього пошанівок!

МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ҐУДСОН, Н. Й.

Потерпівшим уРіднім Краю.

Жертви зложили:

Д. Дашак $6; о. В. Жолдак, Лев Годованський і О. Люблинецький по $5; П. Сопко $3; Олена Жолдак, О. Урбан, Г. Обшанський, М. Марцінюк, М. Кішак, П. Драгущак, В. Вайда, Г. Яковчук, О. Коцюба О. Кл... В. Дурняк, Матрона Гнатович, Т. Попів, В. Онуфрейчук, М. Сопко, С. Піцух, Анастазія Вітко, І. Хребор, Ю. Федик, Т. Осійчук, М. Хребор, П. Марняк, Т. Збрик, С. Гусак, С. Ткач, Л. Пакаровський, І. Гайдук, К. Гуль; Ю. Хемій, С. Когут, В. Говзун, В. Андрушків, С. Бомко, І. Приступа, П. Мікса, А. Ярощак, М. Марняк, І. Михаськів, І. Боняк, І. Боднар, І. Юськів, Т. Соснич, В. Якоп, Ю. Обшанський, П. Заяць, П. Гапа, Катерина Ігнасяр, І. Флейтута, С. Козуп, С. Ткач, А. Турчак, М. Шарамета, І. Лопінос, О. Барецький, Г. Миськів, І. Волошин і І. Лойко по $1; Ф. Міляр, Анна Цап, О. Драбик, В. Медвідь, І. Ніський і Г. Лех по 50 центів.

Разом $84. Збірку перевели: Ілько Обшанський та Іван Юськів. Жертва була зібрана по хатах.

Комітет.

—o—

ВУДБАЙН, Н. ДЖ.

Члени Бр. св. О. Николая, від. 378 У. Н. С., ухвалили зложити від себе жертву для потерпівших в краю. Жертвували:

М. Кузан $3; О. Стечишин і І. Черкас по $2; Й. Панас, В. Гальчук і О. Барняк по $1. Крім того жертвували при збірці місцеві Українці, яку перевели М. Кузан і Й. Панас. Жертвували: В. Бончак, В. Зінюк, А. Зільник, Т. Левицький, М. Горун, М. Цігорський і Т. Ющак по $1; Юлія Ціцюра, Катерина Времич, М. Нестор, І. Бенет і І. Живан по 50 ц.; П. Федина і Ф. Гнида по 25 ц. П. Кузан зібрав поміж Американцями: M. Krinshi i D. Hats по $2; L. S. Levin i Harry Batwinick по $1; Abromo Vallege, A. Rosenfield, D. Goldinger, Grosers Lewinson, Sm. Levinson, Harry L. Halpern, Philip Katz, Haary Goldinger, S. Alexenberg, Andro Filachek, Harry Fitt по 50 ц.; S. B. Alexenberg 40 ц.; Rosenfield 30 ц.; Dr. A. F., H. Coller, A. Segel, M. Borstine, M. Stone, R. Feldman, Levit Electric Service i Moris Berkovich по 25 центів.

Всього зібрано й вислано через Обєднання $34.20.

Н. Кузан, секр.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

З відвідин на Народну Лічницю.

Відвідуючи свого товариша, Миколу Воробця в Джексон Гайтс, Л. Ай., стрінувся я одної неділі в нього з иншими знайомими і при тій нагоді розмовляли ми про ляцькі знущання в Галичині. Тоді віднісши я гадку, щоби дещо зібрати на Народну Лічницю, де лічаться скатовані наші браття. Всі присутні зложили жертви і так: по $5: Остап Крук, Микола Фенчинський, Стефан Дембіцький; по $1: К. Шутак, Анна Сивець, Дора Клімчак, Анна Максимович, Зіна Дембіцька, Марія Крук, Галя Фенчинська, Меланія Воробець, Микола Воробець, Михайло Максимович.

Разом зібрано $25, котрі вислано до краю через Обєднання.

С. Дембіцький.

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви надіслані до Обєднання в жовтні 1930 року).

Когус, Н. Й. д. Палко переслав від Укр. Горожанського Клюбу на УВО .... $ 25.00
Мікізпорт, Па. д. Печар переслав від Місцевого Нар. Комітету на УВО 50.00
Централія, Па. д. Чепа переслав від Сотні ім. Б. Хмельницького на УВО 25.00
Шікаго, Ілл. д. Мусійчук переслав з протестаційного віча дня 21 вересня ц. р. на бойову акцію 175.17
Гартфорд, Конн. д. Дерляця переслав на передплату „Сурми" 2.00
Монтреал, Кан. д. Чайківський переслав збірку з весілля в гром. Зальопаного на боєвий фонд 11.25
Трой, Н. Й. д. Бойко переслав збірку з віча на допомогу інвалідам 50.00
Йонгставн, О. З пікніку Укр. Амер. Політ. Клюбу на УВО 33.00
Спрінг Велей, Н. Й. д. Москаль переслав жертву Дмитра Гросуляка на політичних вязнів 5.00
Нюарк, Н. Дж. п. Сегін переслала збірку членкинь кружка Січових Стрільців на УВО 14.60
Алентавн, Па. о. Пелехович переслав від Горож. Клюбу на Нар. Дім в Сяноці $25, від Парохії в Маганой Сіти на інвалідів $12, і збірку о. Левицького на повені сироти $9.25 і $5 на УВО. Разом 51.25
Джерзи Сіти, Н. Дж. п. Подоляк по $2 на Р. Школу, сироти, інвалідів, УВО і „Просвіта". Разом 10.00
Кемпбел, О. д. Кузенко переслав збірку, призначену на УВО $10 і для інвалідів $5. Разом 15.00
Нюарк, Н. Дж. о. Кущнір переслав на УВО 5.00
Елизабет, Н. Дж. дд. Сухорський і Качурак жертвували по $1 на часопис „Сурму" і пресовий фонд. Разом 4.00
Вестбурі, Н. Й. д. Гладкий на УВО 1.00
Шікаго, Ілл. п. Мусійчук переслала на УВО 8.50
Вунсокет, Р. Ай. п. Шаравара переслала від Комітету Допомоги Р. Краєви на бойову акцію 100.00
Честер, Па. д. Чопик переслав збірку з хрестин в гром. Саїдло на УВО 13.50
Нюарк, Н. Дж. д. Каськів переслав збірку на УВО 50.00
Джерзи Сіти, Н. Дж. д. Пігура переслав від Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. С., народний податок. Зложили по 50 ц.: В. Гіль, О. Яцків, І. Бобовник, Ю. Гук, М. Косоноцький, С. Сайчук, С. Кіцей, Л. Кулич, М. Турчинський, Я. Осміловський, Й. Жарський, Я. Сай, Н. Пігура, В. Микитка, А. Тенюх, Р. Булик, Г. Дячик, М. Салюк, І. Грубець, О. Колісник, Р. Струж, Л. Дума, П. Світницький, І. Станіславишин, Е. Баран, Н. Заяць, С. Василюк, А. Бусько, М. Стегницький, С. Кот, С. Гриник, І. Мищь, Й. Кірат, Й. Лоевич, А. Ярош, А. Корнель, Г. Шустикевич, О. Кухар, П. Магура, П. Грабар, А. Кірат, Н. Леуш, А. Борик, І. Целюковський, І. Потонік; по 25 ц.: С. Мисак, Л. Панас, Т. Сторож, С. Дворницька, Т. Кішанковська, С. Гриша, А. Мазур, В. Маланяк, І. Демко, В. Бойк. — Разом 25.00
Щенандоа, Па. д. Чорний переслав збікру на УВО 5.50
Шікаго, Ілл. д. Галущак переслав збірку, призначену на УВО 13.00
Вустер, Масс. д. Зазуляк жертвував $5 на УВО, а по $2.50 на інвалідів і сироти. Разом 10.00
Озон Парк, Н. Й. д. Костів переслав збірку $1 на УВО, $2 на часопис „Сурму", а $3 на Р. Школу. — Разом 6.00
Джерзи Сіти, Н. Дж. І. Гелета на боєвий фонд 2.00

ПОЗІР! — НОРВИЧ, ВИЛІМАНТИК, КОЛЧЕСТЕР, КОНН., І ОКОЛИЦІ! — ПОЗІР!

В НЕДІЛЮ, 4-ГО СІЧНЯ 1931

— відбудеться —

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

В UNION HALL, 463 N. MAIN ST., NORWICH, CONN.
в годині 2-гій пополудни.

На вічу буде промовляти п. Омелян Грибівський, який розкаже нам про теперішні події в Галичині.

Просимо Громадян місцевих і позамісцевих прийти як найчисленніше на се віче і показати ворогам, що і в сих околицях живуть Українці, у котрих не завмер дух український.

Комітет Віча.

ЮВИЛЕЙ ХІНІНИ.

В цьому році святкується два ювилеї з нагоди відкриття знаменитого ліку, яким є хініна. А саме минає 300 літ, як вперше вжили хініну в 1630 р. Був це порошок з кори і його примінено до лічення горячки (тоді так називано малярію). Перший лічився хініною Дон Франціско Льопез де Бонізаре, який вісім літ пізніще післав хініну ґрафині Чінчоне, жінці віцекороля Перу, що хворіла на фебру. В звязку з цим названо дерево хініни іменем „Чінчена", яка то назва задержалася до сьогодня.

Рівнож у цьому році минає 100 літ від уродин лікаря Климентія Маркама, якого заслугою є перещіплення дерева хініни з Перу до Індії. Таким чином такий колись дорогоцінний лік став приступний і для найбідніших.

Хінова кора дісталася до Европи як порошок і ґрафиня Чінчоне передала її монахам Серця Ісусового. Перші проби перещіплення чінчени в Европі довершив в 1743 р. французький ботанік Ля Кондамін. Це одначе не вдалося і товариша Ля Кондаміна, Жесіє, по 15-ти роках важкої праці обікрали. Один з тубильців, який думав, що в пильно стереженій скринці містяться скарби, вкрав її і втік. Втрата овочів 15-літньої праці так поділала на нещасного вченого, що він збожеволів.

В половині минулого століття чінчени витинали без ніякої контролі, так, що ціна порошку підскочила дуже сильно. Поборено врешті безчисленні трудноці, поки вдалося відповідно приготовленій експедиції зорганізували спроби перещіплення хініни. Тубильці завзято боронили свій скарб, але Маркамови вдалося врешті перевезти насіння до Англії, звідкіля пересаджено дерева хініни в Індії. Вже в 188.. р. плянтації дерева хініни принесли англійському урядови величезні доходи, а ціна хініни дуже впала.

Маркам помер 1916 р. ... один з найбільших добродіїв людскости, бо хініна по сьогодня не перестала бути найкращим ліком в горячці, а головно в малярії.

— Знаєте, той Пшеничка добрий лікар! Як моя небіжка жінка була занедужала, оглянув її, записав лікарство і сказав, що коли воно не поможе, то вже їй не поможе ніщо в світі. І вона таки вмерла за три дні.

ТАРЗАН СЕРЕД МАЛП. (29).

Малпи були вдоволені зі свого нового короля. Поживи було більше. Він полагоджував усі сварки розумно. Він повів своє племя в глибину краю, до місця, куди людська нога не ступала. Але він пробував щораз більше й більше часу далеко від племени.

—o—

Йому обридло царювання й тягнуло його до хатини та за освітленим сонцем морем. В міру того, як він ріс, його інтереси змінялися. Вони відходили від племени. Він волів спокій та самотність хатини понад верховодство серед банди диких малп.

—o—

Він мав ще одного ворога. Заким ще зречеться королівства, Тарзан хотів ще приборкати огидного Теркоза, не вживаючи ножа ні стріл. Теркоз одного дня нарушив закон племени, побивши одну стару самицю та не слухаючи Тарзанового приказу задержатися. І так дійшло до того бою, який всі відтак довго памятали.

—o—

Ще ніколи малпо-люд не звів бою, страшнішого від бою з Бельґані, королем-горилем. Бельґані потовк порядно Тарзана, але Тарзан побідив. Одначе він не вбив ворога. Він заставив тільки його кричати: „Ка-года", що значить: „Піддаюся." Се чуло ціле племя й дивувалося.

—o—

Тарзан пустив його. Перед вечером він закликав всіх самців до себе й сказав: „Тарзан відходить до леговища своєї родини. Ви мусите вибрати собі нового короля. Тарзан уже не верне." І з тим він рушив до своєї цілі, щоби найти друге сотворіння, подібне до себе.

—o—